

Ruyra creava fa cent anys la gran prosa

És l'Any Ruyra. Però no ho és pas pel centenari del naixement o de la mort de l'escriptor, sinó pel centenari de l'aparició del seu primer recull de narracions, 'Marines i boscatges'. El llibre va causar un impacte excepcional, gairebé irrepètibl, entre tots els escriptors catalans. La vila marinera de Blanes ho celebra amb dues exposicions i un simposi universitari.

En l'any 1911, l'alicantí Gabriel Miró, que ha seduït un gran nombre de lectors i escriptors amb les seves narracions castellanes i és autor de moda, fa un viatge a Barcelona i visita "amics que ja estimava prou: en Maragall, en Ruyra, i els noucentistes", llegim en la glosa "Del noucentista a Gabriel Miró", apareguda a *La Veu de Catalunya* el dia 15 de març de 1911 i que ara, finalment, ha quedat recollida en llibre (*Glosari 1910-1911*. Edició a cura de Xavier Pla. Quaderns Crema).

Joaquim Ruyra (Girona, 1858 – Barcelona, 1939) feia ja vuit anys, aquell 1911, que s'havia donat a conèixer entre els lectors, de forma àmplia, amb les narracions incloses a *Marines i boscatges*, de primer publicades a la revista *Juventut* i finalment aplegades en llibre per l'editorial de la revista.

L'escriptor, que es considerava tant o més de Blanes, on tenia la casa pairal, que de Girona, no havia publicat cap més llibre, el dia de la visita de Gabriel Miró, i el segon recull de narracions, *La parada*, no apareixerà fins vuit anys més tard.

Però amb *Marines i boscatges* ja n'hi va haver prou perquè l'escriptor alicantí el volgués conèixer personalment i perquè Eugeni d'Ors decidís de posar-lo al costat de Maragall i abans dels seus companys noucentistes, cap des quals, pel que la glosa denota, destaca prou per poder ser esmentat pel

glosador al costat de les dues figures del moment.

Marines i boscatges és una de les obres més importants de la literatura catalana contemporània, una peça determinant en el redreçament del català literari, fins al punt que es podria dir, vista l'escanyada recepció pòstuma que ha tingut Joaquim Ruyra, tant el personatge com l'escriptor, entès en la seva globalitat –era, a més, poeta, traductor i assagista–, que el recull n'ha estat més, d'important, que el seu autor.

Per aquesta circumstància, la celebració de l'Any Ruyra a Blanes amb motiu del centenari de *Marines i boscatges* és ben lògica i natural.

"Hem cregut –llegim en el text de presentació de l'Any– que, més que no pas l'any del naixement o de la mort de Joaquim Ruyra, era digne de commemorar aquest moment d'esplendor creatiu que suposà la publicació de *Marines i boscatges*."

Després de la repercussió de l'Any Pla i, més recentment, dels anys Verdager i Fages de Climent, la política cultural de les institucions i entitats, que en tots aquests casos ha anat de bracet amb les polítiques culturals dels municipis, ha descobert un nou i positiu sistema per cridar l'atenció de la societat, en especial de la societat periodística i de l'editorial, sobre les grans figures de la literatura catalana.

Imatge de Joaquim Ruyra que il·lustra el llibre *Marines i boscatges*, publicat per l'editorial Joventut l'any 1903. Aquest llibre de narracions constitueix una de les obres més importants de la literatura catalana contemporània. Per això, la celebració de l'Any Ruyra ha pres com a excusa el centenari de la publicació d'aquest llibre, més que no pas el del naixement o la mort de l'autor gironí.

EL TEMPS

El turisme cultural interior, que al nostre país va obrir un capítol nou amb l'Any Pla, té molt a veure amb la proliferació del fenomen. Ha prosseguit amb l'Any Verdaguier, va prendre's un descans amb l'Any Fages de Climent, que tenia prioritats diferents, en especial editorials, i enguany vol tornar a representar el seu paper amb l'Any Ruyra, centralitzat a Blanes, i l'Any Marià Vayreda, centralitzat a Olot, on se li dedicarà una gran exposició pictòrica antològica.

L'Ajuntament de Blanes, per la seva banda, a part de la seva col·laboració en un simposi, ha muntat dues exposicions, obertes des del mes d'abril, "Joaquim Ruyra. En el centenari de *Marines i boscatges*", comissariada per Lluïsa Julià, i "El rem de trenta-quatre", comissariada per Llum Torrents.

La primera, instal·lada a la sala La Biblioteca, reviu i situa en el context actual la figura i l'obra de Ruyra i la significació especial del recull. Traça

un recorregut vital i literari de l'escriptor a través de textos explicatius i reproducció d'originals, integrat en un context visual d'imatges, fotografies i documents. La segona, oberta a la Casa Saladrigas, consta d'una exposició de pintura catalana paisatgista de l'època de Ruyra i d'una mostra, la primera que es fa mai, d'exvots mariners dels Països Catalans, en referència a la narració més coneguda de Ruyra, "El rem de trenta-quatre", inclòs a *Marines i boscatges*.

El recull 'Marines i boscatges' és un dels llibres en prosa que va causar més admiració

Marines i boscatges és, per si sol, mereixedor de totes les celebracions i la decisió blanenca no té rèplica. Amb el recull ja n'hi va haver prou perquè Josep Pla pogués escriure, en una nota del *Quadern gris* que fa datar el 12 de setembre de 1918, que "sembla impossible que aquest pobre idioma hagi pogut passar dels Jocs Florals a les pàgines perfectes de Joaquim Ruyra." Coincidia Pla amb Joan Maragall, un dels primers a elogiar Ruyra sense reserves.

El recull va triomfar, recorda Maurici Serrahima (*Dotze mestres*) en una dècada que van aparèixer vuit grans llibres "dels que encara compten". A més de *Pilar Prim*, de Narcís Oller, i *La punyalada*, de Marià Vayreda, les primeres obres de Raimon Casellas, Víctor Català i Prudenci Bertrana.

La coincidència havia de produir, diu Serrahima, força confusió, però no va ser així. Ni Maragall ni el grup de *L'Avenç*, com tampoc, com hem vist, Gabriel Miró o Josep Pla, no van badar i tots ells van adonar-se de la singularitat de la prosa de Ruyra.

Què té la prosa de Joaquim Ruyra per provocar entusiasmes tan encesos, passió que no van arribar a causar, per exemple, Narcís Oller o Víctor Català, amb el mateix grau d'intensitat i unanimitat?

Per ser-ne conscients, podem tornar a Ors i al *Glosari 1910-1911* acabat de publicar. En la glosa "Els impacients" del 16 de febrer de 1911, Ors diu que ell es dirigeix als impacients que no poden esperar que el nou llibre de versos de Maragall arribi a les llibreries i se'n va directament a comprar-lo a la casa editora, però també als silenciosos que, en el retir d'una cambra estudiantina plena de llibres "llegeixen -tal volta indistintament- Marc Aureli, Frederich Nietzsche i Joaquim Ruyra". Quin honor, per al narrador Ruyra, de ser posat en aquesta "trinitat", encara que potser no ho fos tant per al cristià Ruyra, el qual, recordem-ho, començava els seus pròlegs amb la salutació "Ave Maria puríssima"!

La glòria de Joaquim Ruyra, del pro-sista Ruyra, per ser precisos, es mantindrà immaculada durant la resta de la

seva vida, tot i que només publicarà un recull nou, *La parada* (1919). El recull en dos volums *Pinya de rosa*, aparegut el 1920, no és més que una reedició, poc ampliada, de *Marines i boscatges*, i el llibre *Entre flames* (1928) conté, al costat d'algunes, poques, grans narracions, com "Les coses benignes", articles de premsa i proses no narratives.

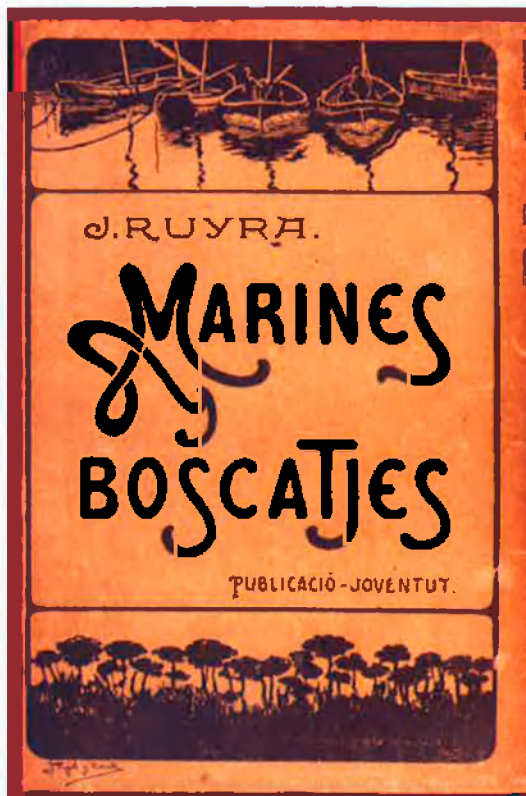
Amb *Marines i boscatges*, doncs, i la confirmació de *La parada*, tretze anys després del primer recull, l'any 1926, l'escriptor es troba al cim de la seva glòria, constata Tomàs Garcès, que l'entrevista per encàrrec de Rovira i Virgili. I en el seu vuitantè aniversari, escaigut el setembre de 1938, és visitat a casa seva per Francesc Trabal, Joan Oliver, Mercè Rodoreda, Joan Prat, Josep Pous i Pagès, Clementina Arderiu i Pau Vila, entre més intel·lectuals i escriptors.

És possible que, de l'estil de Ruyra, de la prosa de Ruyra, se n'hagi parlat en el Primer Simposi Joaquim Ruyra –si és realment el primer, no s'ha fet massa tard?– celebrat del 29 al 31 de maig a la Biblioteca Comarcal de Blanes, en el qual estava prevista la participació d'uns vint ponents corresponents a una dotzena llarga d'universitats catalanes i centres culturals.

En podria haver parlat Modest Prats, però l'historiador de la llengua i de la literatura, prou sensible a les propostes estilístiques dels escriptors, va optar per ocupar-se del procés de creació d'un conte que l'escriptor va gestar a partir d'un primer text, el manuscrit del qual va ser aportat per Lluïsa Julià, purament descriptiu i reflexiu.

Pocs universitaris més podrien parlar de l'estil de Ruyra. Com és prou sabut, l'estilística és el gran buit de la filologia catalana actual, i cada cop queda més allunyada i exòtica la preocupació per l'estil que mostraven els grans filòlegs i lingüistes del XIX i del XX, els Manuel Milà i Fontanals, Antoni Rubió i Lluch, Joan Coromines o Pere Bohigas, i també crítics com Maurici Serrahima.

I si mai cap filòleg parla de la llengua d'un escriptor, parla només de lèxic, de paraules, i de la història lèxica anterior o posterior a aquestes parau-

En el sentit de les agulles del rellotge, coberta del llibre *Marines i boscatges*, d'estil modernista; Joaquim Ruyra, tal com apareix en les contracobertes de les edicions de la Selecta; manuscrit de la seva primera prosa redactada en català, reproduït per Lluïsa Julià a *Ruyra inedit*; i a la platja de Blanes, en un famós dibuix de Junceda.

**Eugeni d'Ors
deixa constància,
el 1911, que
Gabriel Miró va
visitar Ruyra
a Barcelona**

les, amb una especial preferència per les "curioses".

El temor és que el centenari de *Marines i boscatges* deixi sense reposta les grans qüestions, com la del perquè de l'impacte de la prosa de Ruyra. I deixi sense anàlisi la descripció del seu estil, descripció que ha de partir de l'estudi de la formació del seu pensament literari, del seu gust literari.

Lluís Bonada